

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології ,медичної психології та соціальної роботи

2025-2026 навчальний рік

Силабус освітнього компоненту

«Волонтерська діяльність»

нормативний ОК

очна форма навчання

Галузь знань 23 «Соціальна робота»

Спеціальність 231 «Соціальна робота» ОПП «Соціальна робота»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 4

Силабус освітнього компоненту розглянуто
на засіданні кафедри психіатрії ,наркології ,
медичної психології та соціальної роботи

Схвалено методичною комісією з проблем
терапевтичного профілю

Протокол від:
“_30_”06_____2022_ року № 8__

Протокол від:
“_25_”_08_____2025__ року № _1__

Завідувач кафедри

_____ проф.Кожина Г.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Розробники силабусу:

- 1.Кожина Г.М., завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи, професор.
- 2.Терьошина І.Ф., доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи.
- 3.Могилка О.П., викладач ЗВО
- 4.Перепьолкіна К.М., викладач ЗВО

Дані про викладачів:

Викладачі: Кожина Ганна Михайлівна – завідувач кафедри, Терьошина Ірина Федорівна – доцент кафедри, Могилка Олександр Петрович-викладач ЗВО., Катерина Миколаївна Перепьолкіна-викладач ЗВО.

Контактний тел. та Е-mail викладача:

Кожина Г. М. +3806778960663, е-mail: hm.kozhyna@knu.edu.ua

Профайли викладача

<https://scholar.google.ru/citations?user=4YPDqB8AAAAJ&hl=ru>

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200615133>

<https://orcid.org/0000-0002-2000-707X>

<https://publons.com/researcher/1934513/hanna-kozhyna/>

Терьошина І.Ф. +380505509577, е-mail: if.teroshyna@knu.edu.ua

Профайли викладача

https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=aezuv_EAAAAJ&view

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211453409>

<https://orcid.org/0000-0002-8112-2514>

<https://publons.com/researcher/1934787/tieroshyna-iryna/>

К.М.Перепьолкіна +380665195469, е-mail: km.perepolkina@knu.edu.ua

Профайли

1. https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=v2LcO2cAAAAJ&scilu=&scisig=AMD79ooAAAAAX4PukpvmWpXRvbjdCLiwdn_wZTxOw8qq&gmla=AJsN-F4WBhSf7e2Tekbk2I78FINLDwfBoKURIELDb76rKF9V2_ZyX0a_gSZfY_cbC3XofY_gdHzW5XrHKA4geC-YsX9e6IGzvi162fDs--Bp4-zJ157t3b5b3Qn5tbt6yTr-qbeZHnV0DMIY2mIix74chU8aMIO6etRzstYHrU6SE9n2IITbedwSljn5OpXhKzTme4xIOAYJ&sciund=7292142903000347303

2. <https://orcid.org/0000-0002-5849-6542>

3. <https://publons.com/researcher/3955126/katerina-perepolkina/>

О.П.Могилка +380503435009, е-mail: op.mohylka@knu.edu.ua

Профайли

1. https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=jscpjwoAAAAJ&scilu=&scisig=AMD79ooAAAAAX4AW0HWuwBLfTxM_y8TY0K1CCJwP4KFR&gmla=AJsN-F4CCLN6Ay74rsxL3MJ5IFKGP_7Pq0jbYIiFrm8IAOjvWvbGsoDyA3e5quwlcmaA72mwYjjFES6C2071u_DH2jbgJmj0qie0fnzEX1P-rUGxFq5dlZcLhNK7ErGA1fjwuJBk_EXIdu2DRCz2v4VIbZr7f6-gg&sciund=17955525364649925212

2. <https://orcid.org/0000-0003-0284-2749>

3. <https://publons.com/researcher/3948426/oleksandr-mohylka/>

Очні консультації, заочні консультації. Он-лайн консультації: на платформі Moodle ,Zoom або Google Meet по середам кожного тижня о 14 годині за київським часом.

Локація: 61022, м.Харків, пр. Науки, 4; вул. Академіка Павлова, 46.
Тел./факс (057) 738-10-68.

Бази кафедри: КНП ХОР «Обласна клінічна психіатрична лікарня №3», Військово-медичний клінічний центр Північного регіону, ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України», КНП ХОР «Обласний наркологічний диспансер», ННМК «Університетська клініка» ХНМУ.

E-mail:

kaf.6med.psihiatrii@kntmu.edu.ua

Час проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (практичні заняття 8:00-12:15 / 12:25-16:45 у відповідності з розкладом; лекції – 9:20-11:00, 13:20-15:00 у відповідності з розкладом).

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Волонтерська діяльність» складена відповідно до Освітньо-професійної програми “Соціальна робота” та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 23 “Соціальна робота”, спеціальності 231 “Соціальна робота”.

Опис освітнього компоненту: освітній компонент «Волонтерська діяльність» включає в себе інформацію щодо сутності, теоретичних основ та правових засад здійснення волонтерської діяльності, ролі та особливостей волонтерства в соціальні роботи та вирішенні соціальних проблем населення, громади, а також основні теоретичні та практичні засади організації діяльності волонтерів та волонтерських груп.

Предметом вивчення освітнього компоненту є: теоретичні, практичні та правові засади здійснення волонтерської діяльності в соціальній сфері.

Міждисциплінарні зв'язки: «Волонтерська діяльність» інтегрується з ОК: медико-соціальні основи здоров'я, менеджмент соціальної роботи, правове регулювання соціального забезпечення, економічні основи соціальної роботи, загальна та вікова психологія, система організації соціальних служб, соціальна робота з різними групами клієнтів, етика соціальної роботи, соціальна психологія, соціально-педагогічний патронаж, соціальна педагогіка, основи соціально-педагогічних комунікацій.

Пререквізити освітнього компоненту: загальна соціологія, соціальна психологія ,теорія соціальної роботи, методи соціальної роботи, соціальна робота з постраждалими від катастроф та надзвичайних станів

Постреквізити освітнього компоненту: технології соціальної роботи, методи соціальної роботи, соціальна діагностика та реабілітація

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE
<http://distance.knmu.edu.ua/login/index.php>

1. Мета та завдання освітнього компоненту

1.1.Мета:оволодіння основними знаннями та вміннями, необхідними розуміння змісту. та значення волонтерської діяльності в соціальній сфері (зокрема, надання соціальних послуг), а також для організації волонтерських груп за умов майбутньої професійної діяльності та розвитку у молоді соціальної активності, навичок усвідомленого та активного вибудовування власного життя.

Зокрема:

- сформувані системне уявлення про волонтерську роботу, ознайомитись з понятійним апаратом, зрозуміти взаємозв'язок з іншими дисциплінами та сферами професійної діяльності та суспільного життя;
- зрозуміти роль та функції волонтерів у сфері соціальної роботи, окреслити коло їхньої діяльності в організаціях різного типу;
- засвоїти методи залучення людей до волонтерської діяльності та способи їх заохочення;
- ознайомитися з особливостями волонтерської роботи зі спеціальними групами клієнтів;
- опанувати теоретичні знання та практичні навички щодо створення волонтерських програм;
- набути знань та навичок управління діяльністю волонтерів та волонтерських груп

1.2.Завдання:вивчення ОК передбачає опанування теоретичних знань щодо генезису, тенденцій та особливостей здійснення волонтерської діяльності, нормативно-правової бази волонтерської діяльності, співвідношення волонтерства та соціальної роботи й особливостей волонтерської діяльності з окремими специфічними групами отримувачів соціальних послуг,а також особливостей організації, здійснення, управління волонтерською діяльністю

та волонтерськими групами.

1.3. Компетентності та результати навчання

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами вищої освіти компетентностей:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК5. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети</p> <p>ЗК14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.</p> <p>ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p>
Фахові компетентності (ФК)	<p>ФК1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).</p> <p>ФК2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.</p> <p>ФК3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.</p> <p>ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.</p> <p>ФК5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.</p> <p>ФК6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.</p> <p>ФК7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.</p>

	<p>ФК8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.</p> <p>ФК9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.</p> <p>ФК10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.</p> <p>ФК11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.</p> <p>ФК12. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.</p> <p>ФК 13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм.</p> <p>ФК 14. Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.</p> <p>ФК 15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.</p> <p>ФК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи</p> <p>ФК 17. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.</p> <p>ФК 18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.</p> <p>ФК 19. Здатність здійснювати моніторинг та оцінку результатів актуальності та якості послуг, що надаються фахівцем у сфері соціальної роботи.</p> <p>ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах</p>
<p>1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних програмних результатів навчання:</p>	
<p>ПРН</p>	<p>ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.</p> <p>ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.</p> <p>ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.</p> <p>ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.</p> <p>ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.</p> <p>ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.</p> <p>ПРН 16. Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.</p>

	<p>ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.</p> <p>ПРН 18. Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів.</p> <p>ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв’язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.</p> <p>ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв’язання.</p> <p>ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.</p>
--	--

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

- комунікаційні навички
- міжособистісні навички
- навички дослідження
- адаптивність
- емоційний інтелект

2. Інформаційний обсяг освітнього компоненту:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень ,ОПП	Характеристика навчальної дисципліни
		очна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 23 «Соціальна робота»	Нормативний ОК
Загальна кількість – 120	Спеціальність: 231 «Соціальна робота»	Рік підготовки:
		4-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних - 70 самостійної роботи студента - 50	Освітній ступень Бакалавр ОПП «Соціальна робота»	Семестр
		8
		Лекції
		10 год.
		Практичні, семінарські
		60 год.
		Лабораторні
		-год.
		Самостійна робота
		50 год.
Індивідуальні завдання		
-год.		
Вид контролю:		
Диф.залік		

2.1 Опис освітнього компоненту

2.1.1. Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Нормативно-правова база волонтерської діяльності	2	Інформаційна
2	Підготовка координаторів діяльності волонтерських груп	2	інформаційна
3	Етичні засади волонтерської діяльності	2	інформаційна
4	Методи проектного управління у волонтерській роботі	2	інформаційна
5	Моніторинг та оцінка діяльності волонтерів, визнання їх праці	2	інформаційна
	Всього лекційних годин	10	

2.1.2. Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Соціальний працівник і волонтерський рух	3	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
2	Волонтерство в соціальній роботі з дітьми	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
3	Волонтерство в соціальній роботі з людьми похилого віку.	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
4	Волонтерство в соціальній роботі з інфікованими	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
5	Волонтерство в соціальній роботі з психічно хворими	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
6	Методи проектного управління у	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий

	волонтерській роботі		вих елементів заняття;	контроль: диф. залік
7	Моніторинг та оцінка діяльності волонтерів, визнання їх праці	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
8	Підготовка координаторів діяльності волонтерських груп	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
9	Становлення і розвиток волонтерства в Україні	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
10	Нормативно-правова база волонтерської діяльності	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
11	Комунікаційна компетентність волонтера	5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
12	Підсумковий контроль	2	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем вих елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
Всього годин				8

2.1.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	<i>Передумови виникнення волонтерства та генеза волонтерського руху</i>	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, Опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
2	<i>Класифікація волонтерських груп</i>	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий

			освіті.Опрацювання навчальної літератури усне опитування	контроль:диф.залік
3	Мотивація до волонтерської діяльності	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять;діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь Підсумковий контроль:диф.залік
4	Етичні засади волонтерської діяльності	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять;діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь Підсумковий контроль:диф.залік
5	Нормативно-правова база волонтерської діяльності	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять;діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь Підсумковий контроль:диф.залік
5	Соціальний працівник і волонтерський рух	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять;діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь Підсумковий контроль:диф.залік
6	Волонтерство в соціальній роботі з дітьми	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять;діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь Підсумковий контроль:диф.залік
7	Волонтерство в соціальній роботі з людьми похилого	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь

	<i>віку</i>		занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Підсумковий контроль: диф. залік
8	<i>Волонтерство в соціальній роботі з інфікованими</i>	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
9	<i>Умови забезпечення діяльності волонтерських груп</i>	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
10	<i>Створення волонтерської програми</i>	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
11	<i>Організація діяльності волонтерів: підготовка та супровід</i>	5	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування, опрацювання навчальної літератури	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
Всього годин самостійної роботи студентів				
				50

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти

Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти здійснюється згідно «Інструкції оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/instr_ocin21.docx

Оцінювання поточної та загальної навчальної діяльності (ПНД, ЗНД).

Поточна навчальна діяльність (ПНД) - це навчальна діяльність студента впродовж семестру, яка контролюється науково-педагогічним працівником, що проводить заняття у групі. ПНД передбачена для освітніх компонентів, вивчення яких в поточному семестрі не закінчується. ПНД вважається виконаною, якщо здобувач в поточному семестрі відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал за всі теми ПК дорівнює 3 балам та вище, в такому разі у відомість виставляється відмітка «відпрацьовано» та вказується середній бал в 4-бальній системі (розраховується автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ), або «невідпрацьовано», якщо здобувач в поточному семестрі має невідпрацьовані пропущені аудиторні заняття та лекції, або середній бал нижче за 3 бали.

Загальна навчальна діяльність (ЗНД) – це навчальна діяльність здобувача освіти впродовж всього періоду вивчення ОК (або його частини), що закінчуються оцінкою з формою контролю «диф.залік». ЗНД вважається виконаною, якщо здобувач відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал за всі теми ПК дорівнює 3-ом балам та вище. Бали за ЗНД для освітніх компонентів з формою контролю є «диф.залік» розраховуються як середнє арифметичне балів ПК за всі теми всіх семестрів, впродовж всього періоду вивчення освітнього компоненту (з точністю до сотих) за таблицею 1 «Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються диф. заліком)», автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ. ЗНД визначається у балах від 70 до 120.

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів...»

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу (для ОК, що завершуються диф. заліком.)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79

4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення та оцінювання диф.заліку.

Диф. залік передбачає наступні контрольні елементи:

Завдання щодо оцінювання знань за всіма темами освітнього компоненту

Усне опитування

Завдання оцінюються за таблицями 4 та 7

Таблиця 4

Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти з ОК

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих

«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з ОК	
«Відмінно»	Студент відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Студент самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Студент демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Студент не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті.

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини ОК	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з ОК.

Для ОК, вивчення яких закінчується у поточному семестрі, а формою контролю є «диф.залік», передбачається, що допуск до д-з визначається у балах ЗНД від 70 до 120, при відсутності пропусків аудиторних занять та лекцій. Пропуски аудиторних занять та лекцій повинні бути відпрацьовані в обов'язковому порядку. ДЗ оцінюється від 50 до 80 балів. Оцінка з дисципліни - є сума балів за ЗНД, ІЗЗ та диф.зал і складає від 120 до 200 балів.

ІЗЗ(індивідуальні завдання здобувача) оцінюються в балах (не більше 10), що додаються до балів, набраних за ЗНД по закінченню вивчення ОК або його частини, при проведенні «диф.зал».

Загальна сума балів за ЗНД та ІЗЗ не може перевищувати 120 балів..

Здобувачам освіти, які виконали вимоги програм освітніх компонентів та були допущені до складання підсумкового контролю, але не склали його або не з'явилися виставляється оцінка **Фх**.

Здобувачам освіти, які були не допущені до складання «д-з», у зв'язку з недостатньою кількістю балів за ЗНД кафедра виставляє у відомість відмітку «не допущено» (оцінка **Г**).

Здобувачу освіти, який допущений до складання д-з, але не з'явився на його складання, кафедра виставляє у відомість відмітку «не з'явився» (оцінка **Гх**). Декан розглядає причину пропуску диференційованого заліку : «поважна» або «неповажна». У разі якщо неявка була «неповажною» декан виставляє відмітку «незадовільно».

Після проведення семестрового контролю для ОК, або їх частин, що закінчуються формою контролю «диф.залік», відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу освіти відповідну оцінку за таблицею 3 у індивідуальний навчальний план здобувача освіти та заповнює відомості успішності .

Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання для диф. заліку

1. Сучасні підходи до характеристики волонтерства.
2. Генеза волонтерства як феномену практики.
3. Благодійність. Філантропія.
4. Громадські організації.
5. Волонтери як цінний людський ресурс соціальної сфери. Милосердя.
6. Критерії волонтерської діяльності.
7. Види та типи волонтерської роботи.
8. Можливості волонтерської роботи.
9. Сучасні тенденції волонтерського руху.
10. Соціальні проекти.
11. Опис ідеальної організації, де бажають працювати волонтери.
12. Основні проблеми, з якими зустрічаються організації в роботі з волонтерами.
13. SWOT аналіз волонтерської організації.
14. Доцільність використання волонтерської допомоги.
15. Вивчення ставлення персоналу до залучення волонтерів. Навчання персоналу.
16. Етичні норми та принципи волонтерської діяльності.
17. Категорії етики та цінності в волонтерській діяльності.
18. Морально-етичні проблеми волонтерської діяльності.
19. Сучасні дослідження в галузі історії волонтерської роботи.
20. Історія розвитку благодійницької діяльності в Україні від часів стародавньої до сучасної корпоративної благодійності.
21. Соціальні та психологічні аспекти волонтерської діяльності.
22. Аналіз практики діяльності волонтерських організацій в Україні: державний та недержавний сектори.
23. Волонтерство в мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
24. Взаємодія волонтерів із фахівцями соціально-педагогічної сфери.
25. Характеристика зарубіжного досвіду та сучасних тенденцій розвитку волонтерства.
26. Правові норми й законодавча база волонтерського руху в світі та Україні.
27. Правові норми та законодавча база волонтерства: міжнародний аспект.
28. Загальна декларація волонтерів.
29. Закон України «Про благодійництво та благодійницькі організації».
30. Закон України «Про волонтерську діяльність».
31. Людські ресурси волонтерського руху.
32. Волонтерство як одне з альтернативних джерел вирішення соціальних проблем суспільства.
33. Особливості волонтерів, які працюють з безпритульними дітьми.
34. Особливості спілкування з безпритульними дітьми.

35. Напрямки роботи з волонтерами похилого віку.
36. Переваги недоліки добровільництва у похилому віці.
37. Волонтерство у роботі з людьми з ВІЛ/СНІД.
38. Волонтерство у роботі з людьми з проблемами психічного здоров'я.
39. Організаційні та методичні умови забезпечення діяльності волонтерських груп.
40. Особисті, когнітивно-операційні та мотиваційні характеристики волонтера і їх роль в забезпеченні результативності та ефективності діяльності волонтера та волонтерської групи.
41. Зміст та значення волонтерської програми в забезпеченні волонтерської діяльності.
42. Організаційна, педагогічна та функціональна підготовка волонтерів.
43. Визначення потреби організації у волонтерах.
44. Розробка інформаційного пакету про зміст волонтерської діяльності.
45. Аналіз ресурсів, необхідних для забезпечення волонтерської діяльності.
46. Складання переліку вимог до волонтера.
47. Розробка структури обліку часу роботи волонтерів.
48. Розробка угоди про співпрацю між волонтером та організацією.
49. Планування кампанії із залучення волонтерів. Відбір волонтерів.
50. Підготовка волонтерів до роботи: технологія здійснення орієнтування волонтерів та технологія проведення інструктажу.
51. Технології організації і діяльності «Школи волонтерів».
52. Супровід діяльності волонтерів: менторська підтримка, супервізія, інтервізія.
53. Види і типи комунікацій.
54. Комунікаційна компетентність волонтера.
55. Основні складові комунікативного процесу. Асертивні права людини.
56. Вербальні комунікації. Інструменти успішних комунікацій у волонтерській діяльності.
57. Невербальні комунікації – міміка, жести, поза, розташування.
58. Поняття проекту та проектної діяльності.
59. Модель управління проектом.
60. Інструменти проектного менеджменту та можливості їх застосування в волонтерській діяльності.
61. Лідерство менеджера проекту та управління проектною командою.
62. Функції координатора діяльності волонтерських груп.
63. Особливості проведення соціально-просвітницького тренінгу.
64. Програма підготовки координаторів діяльності волонтерських груп.
65. Моніторинг та оцінка волонтерської діяльності.
66. Оцінка діяльності волонтерів організації.
67. Пряме та опосередковане визнання праці волонтерів.
68. Удосконалення діяльності волонтерської організації

3.3.Контрольні питання

Розділ 1. Теоретичні основи волонтерської діяльності

Передумови виникнення волонтерства та генеза волонтерського руху

1. Сучасні підходи до характеристики волонтерства.
2. Генеза волонтерства як феномену соціально-педагогічної практики.
3. Благодійність.
4. Філантропія.
5. Громадські організації.

6. Волонтери як цінний людський ресурс соціальної сфери.
7. Милосердя.

Класифікація волонтерських груп

1. Критерії волонтерської діяльності.
2. Види та типи волонтерської роботи
3. Можливості волонтерської роботи.
4. Сучасні тенденції волонтерського руху.
5. Соціальні проекти.

Мотивація до волонтерської діяльності

1. Опис ідеальної організації, де бажають працювати волонтери.
2. Основні проблеми, з якими зустрічаються організації в роботі з волонтерами.
3. SWOT аналіз.
4. Атмосфера в організації.
5. Доцільність використання волонтерської допомоги
6. Вивчення ставлення персоналу до залучення волонтерів.
7. Навчання персоналу.

Етичні засади волонтерської діяльності

1. Етичні норми.
2. Етичні принципи.
3. Категорії етики.
4. Цінності.
5. Морально-етичні проблеми волонтерської діяльності.

Становлення і розвиток волонтерства в Україні та світі

1. Сучасні дослідження в галузі історії волонтерської роботи.
2. Історія розвитку благодійницької діяльності в Україні від часів стародавньої до сучасної корпоративної благодійності.
3. Меценатство видатних людей України: гетьмана Петра Сагайдачного, Івана Виговського, Івана Мазепи, Кирила Розумовського та ін.
4. Соціальні та психологічні аспекти волонтерської діяльності.
5. Аналіз практики діяльності волонтерських організацій в Україні: державний та недержавний сектори.
6. Волонтерство в мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
7. Взаємодія волонтерів із фахівцями соціально-педагогічної сфери.
8. Діяльність ЦСССДМ щодо підготовки волонтерів та організації волонтерських загонів і груп.
9. Волонтерська служба недержавної організації соціальної сфери.
10. Характеристика зарубіжного досвіду та сучасних тенденцій розвитку волонтерства.

Нормативно-правова база волонтерської діяльності

1. Правові норми й законодавча база волонтерського руху в світі та Україні.
2. Правові норми та законодавча база: міжнародний аспект.
3. Загальна декларація волонтерів.
4. Закон України «Про благодійництво та благодійницькі організації»,
5. Закон України «Про волонтерську діяльність».

Розділ 2. Волонтерство і соціальна робота

Соціальний працівник і волонтерський рух

1. Волонтерство як сучасний феномен цивілізованого суспільства.
2. Людські ресурси волонтерського руху.
3. Волонтерство як одне з альтернативних джерел вирішення соціальних проблем суспільства.
4. Основні напрямки роботи волонтерів.

Волонтерство в соціальній роботі з дітьми

1. Особливості групи клієнтів та волонтерів.
2. Особливості волонтерів, які працюють з безпритульними дітьми.
3. Особливості спілкування з безпритульними дітьми.

Волонтерство в соціальній роботі з людьми похилого віку.

1. Напрямки роботи з волонтерами похилого віку.
2. Переваги недоліки добровільництва у похилому віці.

Волонтерство в соціальній роботі з інфікованими

1. Волонтерство у роботі з людьми з ВІЛ/СНІД.

Волонтерство в соціальній роботі з психічно хворими

1. Волонтерство у роботі з людьми з проблемами психічного здоров'я.
2. Приклад груп самопомоги.

Розділ 3. Організація діяльності волонтерів та волонтерських груп

Умови забезпечення діяльності волонтерських груп та створення волонтерської програми

1. Організаційні та методичні умови забезпечення діяльності волонтерських груп.
2. Особисті, когнітивно-операційні та мотиваційні характеристики волонтера і їх роль в забезпеченні результативності та ефективності діяльності волонтера та волонтерської групи.
3. Зміст та значення волонтерської програми в забезпеченні волонтерської діяльності.
4. Організаційна, педагогічна та функціональна підготовка волонтерів.

Створення волонтерської програми

1. Зміст волонтерської програми.
2. Визначення потреби організації у волонтерах.
3. Розробка інформаційного пакету про зміст волонтерської діяльності.
4. Аналіз ресурсів, необхідних для забезпечення волонтерської діяльності.
5. Складання переліку вимог до волонтера.
6. Розробка структури обліку часу роботи волонтерів.
7. Розробка угоди про співпрацю між волонтером та організацією.
8. Планування кампанії із залучення волонтерів.
9. Відбір волонтерів.

Організація діяльності волонтерів: підготовка та супровід

1. Підготовка волонтерів до роботи: технологія здійснення орієнтування волонтерів та технологія проведення інструктажу.

2. Технології організації і діяльності «Школи волонтерів».
3. Супровід діяльності волонтерів: менторська підтримка, супервізія, інтервізія.

Комунікаційна компетентність волонтера

1. Види і типи комунікацій.
2. Комунікаційна компетентність волонтера.
3. Основні складові комунікативного процесу.
4. Асертивні права людини.
5. Вербальні комунікації.
6. Інструменти успішних комунікацій у волонтерській діяльності.
7. Невербальні комунікації – міміка, жести, поза, розташування.

Методи проектного управління у волонтерській роботі

1. Поняття проекту та проектної діяльності.
2. Модель управління проектом.
3. Інструменти проектного менеджменту та можливості їх застосування в волонтерській діяльності.
4. Лідерство менеджера проекту та управління проектною командою

Підготовка координаторів діяльності волонтерських груп

1. Функції координатора діяльності волонтерських груп.
2. Особливості проведення соціально-просвітницького тренінгу.
3. Програма підготовки координаторів діяльності волонтерських груп.
4. Вивчення досвіду успішних волонтерських практик.

Моніторинг та оцінка діяльності волонтерів, визнання їх праці

1. Моніторинг та оцінка волонтерської діяльності.
2. Оцінка діяльності волонтерів організації.
3. Пряме та опосередковане визнання праці волонтерів. Удосконалення діяльності.

Індивідуальні завдання студентів під керівництвом викладача з освітнього компоненту проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними. За участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат, які можуть додаватись заохочувальні бали (не більше 10). В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів

Розрахунок балів:

1. Написання та захист (презентація) реферату за будьякою темою програми 2-3 бали
2. Виконання та успішний захист самостійної індивідуальної роботи, проекту тощо 4-6 балів
3. Участь або презентація стендового доповіді на конференції 7-8
4. Переможці (три перших призових місця) на олімпіаді або конференції 10

Пропонуємо наступні завдання:

1. Створити програму консультації для осіб з особими потребами залежно від типу порушення.
2. Особливості психологічного консультування для переселенців.
3. Особливості психологічного консультування для осіб з особими потребами
4. Скласти план психологічного консультування, залежно від виду порушення.
5. Особливості консультування учасників військових дій

3.5. Правила оскарження оцінки.

Студент звертається із відповідним запитом до викладача, який переглядає наявні результати навчальної діяльності студента, що підлягають оцінюванню, при цьому за об'єктивних умов (виявлені технічні помилки) набрані бали можуть бути підвищені. У ситуації, коли студент претендує на вищий бал і вважає оцінювання результатів його навчальної діяльності необ'єктивним, на кафедрі створюється комісія, яка пропонує здобувачу у визначеній формі (усній/письмовій) продемонструвати рівень набутих знань, умінь і навичок з даного ОК. Бали можуть підвищитися в тому випадку, якщо студент підтверджує задекларований ним рівень знань.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вимоги ОК: щоб досягти мети навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати заняття, читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Відвідування занять та поведінка. Студентам необхідно не спізнюватися і не пропускати заняття; До початку занять на базі кафедри студенти повинні пройти медогляд і мати санітарну книжку.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Студенти з особливими освітніми потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, зв'яжіться з викладачем.

Рекомендації щодо успішного складання ОК: активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи.

Техніка безпеки. Всі студенти повинні обов'язково пройти інструктаж з техніки безпеки, який проводиться на початку першого заняття. Інструктаж проводить викладач академічної групи або відповідальна особа, згідно з інструкцією затвердженої наказом ХНМУ із записом у відповідному журналі.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності. Списування та плагіат при підготовці студентських наукових робіт не допускаються. Використання електронних гаджетів (мобільний телефон, планшет) не допускається в ході практичних занять, лекцій та при проведенні всіх видів контролю.

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навч. посібник. – К. : Логос, 2003. – 134 с.
2. Блемерс В., Виш В.-Г. Побуждай, но не принуждай. – Запорожье: ИПК «Запорожье», 2003. – 312 с.
3. Буасье П. Первые годы Красного Креста. – М. : Международный комитет Красного Креста, 2004. – 154 с.
4. Введення у соціальну роботу. Навч. посібник. – К. : Фенікс, 2001. – 288 с.

5. Волонтери серед молоді / Матеріали семінару в рамках проекту «Партнерство Каунтерпарт Альянс» (САР) Дитячого Християнського Фонду. – Харків. – 2007. – 24-25 листопада. – 94 с.
6. Волонтерство в соціальній роботі / Упоряд.: О.Главник, Н.Романова, Т.Дружченко. – К. : Главник, 2006. – 126 с.
7. Волонтерство як ресурс соціальної роботи у громаді: Зб. статей. – К. : Християнський Дитячий Фонд, 2006. – 96 с.
8. Волонтерство: порадник для організатора волонтерського руху / Укладач: Лях Т.Л., авт. кол.: О.В. Безпалько, Н.В. Заверіко, І.Д. Зверева, Н.В. Зимовець та ін. – К. : ВГЦ «Волонтер», 2001. – 176 с.
9. Волонтерська служба недержавної організації соціальної сфери / Упорядник Кравченко Р.І. – К. : Благодійне товариство „Джерело”, 2000. – 92 с.
10. Всеобщая декларация волонтеров // Вестник благотворительности. – 2007. – №1. – С. 10–15.
11. Геллер Н. Основи ефективного залучення ресурсів для некомерційних організацій. – К., 2002. – 134 с.
12. Гладков Е., Яровой В. Фандрайзинг и работа с волонтерами. – Хмельницкий, 2000. – 68 с.
13. Закон України „Про благодійництво та благодійні організації”
14. Закон України „Про волонтерський рух”
15. Калениченко Р.А. Волонтерство в соціальній роботі : навч. посіб. – К. : КиМУ, 2008. — 86 с.
16. Менеджмент волонтерських груп від А до Я : навч.-метод. посібник / За ред. Т.Л. Лях; авт.-кол.: З.П. Бондаренко, Т.В. Журавель, Т.Л. Лях та ін. – К. : Версо-04, 2012. – 288 с.
17. Школа волонтерів : навчальний посібник/ За заг.ред. Г.С.Скитьової [Авторський колектив: Брик Я.А., Говорун Н. В., Дементьев В.В., Лашук О.М., Мельник О.В., Потій О.В., Скитьова Г.С., Тищенко М.П.] –К., 2016. –166 с.

Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 29.08.2018 р.)
2. Мала академія наук України. Офіційний сайт. URL: <http://man.gov.ua/ua/index> (дата звернення: 20.08.2018 р.)
3. Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету. URL: <http://libr.knmu.edu.ua/index.php/biblioteki> (дата звернення: 20.08.2018 р.)
4. Національна бібліотека України ім. В.И. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 20.08.2018 р.)
5. Національна медична бібліотека США. URL: <http://www.nlm.nih.gov> (дата звернення: 20.08.2018 р.)
6. Національна наукова медична бібліотека України. URL: <http://www.library.gov.ua> (дата звернення: 20.08.2018 р.)
7. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/1556-18> (дата звернення: 20.08.2018 р.)
8. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка. URL: <http://korolenko.kharkov.com> (дата звернення: 20.08.2018 р.)